

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEEK
MACIEJ SZPUNAR
esitatud 3. septembril 2014¹

Kohtuasi C-375/13

**Harald Kolassa
versus
Barclays Bank plc**

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Handelsgericht Wien (Austria))

Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala — Kohtualluvus tsiviil- ja kaubandusajades —
Tarbijalepingud — Ühes liikmesriigis elav tarbija, kes on ostnud järelturult teises liikmesriigis asuvalt
vahendajalt väärtvabereid, mille on emiteerinud kolmandas liikmesriigis asuv pank —
Selliseid väärtvabereid emiteerinud panga vastu esitatud hagide kohtualluvus

I. Sissejuhatus

1. Kas Ühendkuningriigis asuvat panka, mis emiteeris Saksamaal esmasel turul sertifikaate, saab kaevata lepingulise ja/või lepinguvälise vastutusega seotud asjades Austria kohtusse, st järelturult sellised sertifikaadid omandanud ja kahju kannatanud investori elukohajärgsesse kohtusse? Sellised on probleemid, millel põhineb käesolev eelotsusetaotlus. Põhikohtuasja pooled on Harald Kolassa ja Barclays Bank plc (edaspidi „Barclays Bank”).

2. Handelsgericht Wien (Viini kaubanduskohus, Austria) on esitanud Euroopa Kohtule neli eelotsuse küsimust nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades² artikli 5 punkti 1 alapunkti a ja punkti 3 ning artikli 15 lõike 1 tõlgendamise kohta.

3. Käesolevas ettepanekus viitan ma mitu korda Euroopa Kohtu praktikale, mis puudutab 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades³ (edaspidi „Brüsseli konventsioon”), sest kuna määrus nr 44/2001 asendab Brüsseli konventsiooni, kehtib Euroopa Kohtu tõlgendus konventsiooni sätetest ka selle määruse kohta, juhul kui nende õigusaktide sätteid saab käsitada samaväärsetena⁴.

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42.

3 — (EÜT 1972, L 299, lk 32). Konventsiooni on muudetud 9. oktoobri 1978. aasta konventsiooniga Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi ühinemise kohta (EÜT L 304, lk 1 ja – muudetud redaktsioon – lk 77), 25. oktoobri 1982. aasta konventsiooniga Kreeka Vabariigi ühinemise kohta (EÜT L 388, lk 1), 26. mai 1989. aasta konventsiooniga Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ühinemise kohta (EÜT L 285, lk 1) ja 29. novembri 1996. aasta konventsiooniga Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemise kohta (EÜT 1997, C 15, lk 1).

4 — Kohtuotsus TNT Express Nederland (C-533/08, EU:C:2010:243, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).

II. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

4. Määruse nr 44/2001 põhjenduses 11 on sätestatud:

„(11) Kohtualluvuse eeskirjad peavad olema hästi etteaimatavad ning lähtuma põhimõttest, et tavaliselt on kohtualluvus seotud kostja alalise elukohaga ning seepärast peab kohtualluvus alati olema olema, välja arvatud teatavatel täpselt määratletud juhtudel, kui kohtuvaidluse sisu või osapoolte autonoomia eeldab teistsugust seotust. Selleks et ühiseeskirjad oleksid läbipaistvamad ja et vältida kohtualluvuse konflikte, peab juriidilise isiku alaline asukoht olema autonoomselt määratletud.”

5. Määruse II peatükk (artiklid 2–31) käsitleb kohtualluvuse eeskirju. II peatüki 1. jagu (artiklid 2–4) kannab pealkirja „Üldsätted”. Selle määruse artikli 2 lõikes 1 on sätestatud, et „[k]äesoleva määruse kohaselt kaevatakse isikud, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, selle liikmesriigi kohtutesse nende kodakondsusest hoolimata.”

6. II peatüki 2. jagu (artiklid 5–7) kannab pealkirja „Kohtualluvus erandjuhtudel”. Selle peatüki artiklis 5 on sätestatud:

„Isiku, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib teises liikmesriigis kaevata:

- 1) a) lepingutega seotud asjades selle paiga kohtusse, kus tuli täita asjaomane kohustus;
- b) kui ei ole kokku lepitud teisiti, käsitatakse käesoleva sätte kohaldamisel asjaomase kohustuse täitmise kohana:

müügi puhul kohta liikmesriigis, kus lepingu kohaselt kaubad üle anti või kus need oleks tulnud üle anda,

teenuste osutamise puhul kohta liikmesriigis, kus lepingu kohaselt teenuseid osutati või kus neid oleks tulnud osutada;
- c) kui ei kohaldata punkti b, kohaldatakse punkti a;

[...]

- 3) lepinguvälise kahju puhul selle paiga kohtusse, kus kahjustav sündmus on toimunud või võib toimuda;

[...]”

7. Määruse nr 44/2001 artikkel 15, mis asub selle õigusakti II peatüki 4. jaos (artiklid 15–17), näeb oma lõikes 1 ette:

„Küsimustes, mis on seotud lepinguga, mille isik ehk tarbija on sõlminud oma majandustegevusest või kutsealast sõltumatul eesmärgil, määratakse kohtualluvus kindlaks käesoleva jao alusel, ilma et see mõjutaks artikli 4 ja artikli 5 punkti 5 kohaldamist, kui tegemist on:

- a) kaupade järelmaksuga müügi lepinguga, või
- b) osamaksudena tasutava laenu või kaupade müügi rahastamiseks antava muud liiki krediidi lepinguga või

- c) kõigil ülejäänud juhtudel lepinguga, mis on sõlmitud isikuga, kes tegeleb tarbija alalise elukoha liikmesriigis kutse- või äritegevusega või kelle selline tegevus on mis tahes vahenditega suunatud nimetatud liikmesriiki või mitme liikmesriigi hulgas ka nimetatud liikmesriiki, ning kui leping kuulub sellise tegevuse raamesse.”

8. Sama määruse artikli 16 lõige 1 näeb ette, et „[t]arbija võib alata menetluse teise lepinguosalise vastu selle liikmesriigi kohtutes, kus on nimetatud osalise alaline elukoht, või selle paiga kohtutes, kus on tarbija enese alaline elukoht.”

9. Nimetatud määruse artikkel 24, mis asub selle õigusakti II peatüki 7. jaos, näeb ette:

„Lisaks käesoleva määruse muudest sätetest tulenevale pädevusele on pädev ka see liikmesriigi kohus, kuhu kostja ilmub. Käesolevat sätet ei kohaldata juhul, kui isik on ilmunud kohtusse pädevuse vaidlustamiseks või kui artikli 22 kohaselt on ainupädev teine kohus.”

10. Määruse nr 44/2001 II peatüki 8. jagu „Kohtualluvuse ja arvessevõetavuse kontrollimine” koosneb artiklitest 25 ja 26, mille sõnastus on järgmine:

„Artikkel 25

Kui liikmesriigi kohtule esitatakse hagi, mis on olulises osas seotud asjaga, mille puhul on artikli 22 kohaselt ainupädevad teise liikmesriigi kohtud, deklareerib see kohus omal algatusel, et ta ei ole selles asjas pädev.

Artikkel 26

1. Kui kostja, kelle alaline elukoht on ühes liikmesriigis, kaevatakse teise liikmesriigi kohtusse ning ta ei ilmu kohtusse, deklareerib see kohus omal algatusel, et ta ei ole asjas pädev, välja arvatud juhul, kui pädevus tuleneb käesoleva määruse sätetest.

2. Kohus peatab menetluse niikauaks, kuni on tõestatud, et kostjal on olnud võimalus menetluse algatamist käsitlev või võrdväärne dokument saada kätte piisavalt aegsasti, et ta oleks saanud end kaitsta, või on tõestatud, et selleks on võetud kõik vajalikud meetmed.

[...]”

B. *Austria õigus*

11. Väärtpaberituru seaduse (Kapitalmarktgesetz) põhikohtuasja asjaolude toimumise ajal kehtinud redaktsiooni § 11 näeb muu hulgas ette tingimused, mille puhul prospekti avaldaja vastutab selles prospektis esitatud teavet usaldanud investori kannatatud kahju eest.

12. Investeeringufondide seaduse (Investmentfondsgesetz) põhikohtuasja asjaolude toimumise ajal kehtinud redaktsiooni § 26 näeb muu hulgas ette, et välisriigi investeeringufondi osaku omandajale tuleb enne lepingu sõlmimist teha tasuta kättesaadavaks fondi tingimused ja/või investeeringuühingu põhikiri, välisriigi investeeringuühingu prospekt ja lepingu sõlmimise taotluse ära kiri, ning et prospekt peab sisaldama kõiki taotluse esitamise ajal välisriigi investeeringufondi osakute hindamiseks olulisi andmeid.

III. Põhikohtuasja asjaolud ja eelotsuse küsimused

13. Londonis (Ühendkuningriik) asuv pank Barclays Bank, millel on filiaal ka Frankfurdis (Saksamaa), emiteeris sertifikaate ja müüs neid institutsioonilistele investoritele, muu hulgas DAB Bank AG-le, mis asub Münchenis (Saksamaa). Eraõiguslikele isikutele neid ei müüdnud.

14. Sertifikaadid emiteeriti 22. septembri 2005. aasta põhiprospekti ja selle 20. detsembri 2005. aasta üldtingimuste (koos lisadega) alusel. Barclays Banki taotlusel registreeriti põhiprospekt ka Austrias. Sertifikaadid emiteeriti 2006. aastal. Tagasimaksmise tähtaeg on 2016. aastal.

15. Sertifikaadi omandamise kliiringuteenuse osutaja oli Saksamaal Frankfurdis asuv arvelduskoda Clearstream Banking AG. Seal asub ka sertifikaadi originaal.

16. DAB Bank AG andis sertifikaadid üle oma Austria tütarettevõtjale direktanlage.at AG, kes müüs need edasi eraõiguslikele isikutele, sh Austrias elavale H. Kolassale, kes investeeris neisse sertifikaatidesse teatava summa.

17. Korraldused anti ja ka täideti asjaomaste äriühingute endi nimel. Pank direktanlage.at AG täitis H. Kolassa tellimuse kooskõlas „väärtpaberite esindajakontol hoidmise” üldtingimustega, mille kohaselt hoiab direktanlage.at AG kõiki oma klientide sertifikaate kattevarana Münchenis enda nimel iga asjaomase kliendi arvel. H. Kolassal on õigus nõuda sertifikaatide üleandmist vaid kattevarana hoitud osa ulatuses, sertifikaatide endi üleminekut ei toimunud.

18. Sertifikaadi alus on ettevõtte võlakiri, mis on vormistatud esitajavõlakirjana. Tagasimakstav summa ja seega sertifikaadi väärtus arvutatakse indeksi alusel, mis moodustub mitme alusfondi portfelliga, et sertifikaadi väärtus seondub otseselt selle portfelliga. Kõnealuse portfelli pidi koostama ja seda pidi haldama üks Saksamaal asuv osühing.

19. Selle äriühingu *trading manager* kasutas oma mõju äriühingule selleks, et investeerimisotsuste abil hankida lisakapitali suurejoonelisse püramiidpettuste süsteemi. Talle mõisteti Saksamaal 2011. aastal pettuse, dokumentide võltsimise ja maksudest kõrvalehoidmise eest kümne aasta ja kaheksa kuu pikkuse vangistus.

20. Sertifikaatide hind on praegu null eurot.

21. H. Kolassa esitas seepeale Handelsgericht Wienile Barclays Banki vastu hagi, kus ta esitas ühelt poolt nõuded, mis tulenevad võlakirja väljastamise ja omandamise lepingulisest suhtest, samuti sellega seotud lepingueelsete läbirääkimiste kaitse- ja teavitamiskohustuse rikkumisest, teiselt poolt aga nõuded, mis tulenevad lepinguvälisest võlasuhtest seoses prospektis sisalduvate puuduste ja kontrollikohustuse täitmata jätmisega, millega on eelkõige rikutud väärtpaberituruse seadust ja investeerimisfondide seadust. H. Kolassa leiab, et vaidlus allub eelotsusetaotluse esitanud kohtule, seda esimese võimalusena nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punkti c alusel ja teise võimalusena sama määruse artikli 5 punkti 1 alapunkti a ja artikli 5 punkti 3 alusel.

22. Barclays Bank vaidleb H. Kolassa väidetele vastu ja leiab, et vaidlus ei allu eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

23. Võttes arvesse poolte väiteid ja käimasolevate paralleelsete kohtumenetluste arvukust, pidas Handelsgericht Wien vajalikuks menetlus peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused.

- „1. a) Määruse [...] nr 44/2001 [...] artikli 15 lõike 1 kohta: kas [...] määruse [...] nr 44/2001 [...] artikli 15 lõike 1 sõnastust „Küsimustes, mis on seotud lepinguga, mille isik ehk tarbija on sõlminud oma majandustegevusest või kutsealast sõltumatul eesmärgil” tuleb tõlgendada selliselt, et
- i) hageja, kes omandas tarbijana järelturul esitajavõlakirja ja esitab nüüd emitendi vastu nõuded esiteks prospektiga seotud vastutuse alusel, väites, et emitent on rikkunud teavitamiskohustust ja kontrollikohustust, ning teiseks võlakirjatingimuste alusel, saab tugineda viidatud kohtualluvuse alusele, kui kolmandalt isikult väärtpaberi ostmisega astus hageja kaudselt emitendi ja võlakirja esialgse märkija vahelisse lepingulisse võlasuhtesse;
 - ii) juhul, kui esimese küsimuse punkti a alapunktile i vastatakse jaatavalt, saab hageja tugineda eespool tsiteeritud määruse nr 44/2001 artiklis 15 sätestatud kohtualluvusele ka sellisel juhul, kui kolmas isik, kellelt tarbija esitajavõlakirja ostis, oli võlakirja eelnevalt omandanud oma majandustegevuse või kutsealaga seotud eesmärgil, see tähendab juhul, kui hageja astub asjaomasesse võlasuhtesse isiku asemel, kes ei ole tarbija; ja
 - iii) juhul, kui esimese küsimuse punkti a alapunktidele i ja ii vastatakse jaatavalt, saab hageja, kes on tarbija, tugineda eespool tsiteeritud määruse nr 44/2001 artiklis 15 sätestatud tarbijalepingute kohtualluvusele ka sellisel juhul, kui ta ei ole ise asjaomase võlakirja omanik, vaid omanikuks on kolmas isik, kes ei ole tarbija ja kellele hageja on andnud korralduse võlakirja omandamiseks ja kes hoiab võlakirja käsundi alusel oma nimel hageja jaoks, kusjuures hagejal on võlakirja omaniku vastu üksnes võlaõiguslikust kokkuleppest tulenev üleandmisnõue?
- b) Kas juhul, kui esimese küsimuse punkti a alapunktile i vastatakse jaatavalt, kuuluvad selle kohtu alluvusse, kellel on palutud lahendada võlakirja omandamise lepingu alusel esitatud nõue, määruse (nr 44/2001) artikli 15 lõike 1 alusel lisaks ka sama võlakirja omandamisest tulenevad lepinguvälised nõuded?
2. a) Määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti a kohta: kas määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti a sõnastust „lepingutega seotud asjades” tuleb tõlgendada selliselt, et
- i) hageja, kes omandas tarbijana järelturul esitajavõlakirja ja esitab nüüd emitendi vastu nõuded esiteks prospektiga seotud vastutuse alusel, väites, et emitent on rikkunud teavitamiskohustust ja kontrollikohustust, ning teiseks võlakirjatingimuste alusel, saab tugineda viidatud kohtualluvuse alusele, kui kolmandalt isikult väärtpaberi ostmisega astus hageja kaudselt emitendi ja võlakirja esialgse märkija vahelisse lepingulisse võlasuhtesse; ja
 - ii) juhul, kui teise küsimuse punkti a alapunktile i vastatakse jaatavalt, saab hageja tugineda eespool tsiteeritud määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunktis a sätestatud kohtualluvusele ka sellisel juhul, kui ta ei ole ise asjaomase võlakirja omanik, vaid omanikuks on kolmas isik, kellele hageja on andnud korralduse võlakirja omandamiseks ja kes hoiab võlakirja käsundi alusel oma nimel hageja jaoks, kusjuures hagejal on võlakirja omaniku vastu üksnes võlaõiguslikust kokkuleppest tulenev üleandmisnõue?
- b) Kas juhul, kui teise küsimuse punkti a alapunktile i vastatakse jaatavalt, kuuluvad selle kohtu alluvusse, kellel on palutud lahendada võlakirja omandamise lepingu alusel esitatud nõue, määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti a alusel lisaks ka sama võlakirja omandamisest tulenevad lepinguvälised nõuded?

3. a) Määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 3 kohta: kas väärtpaberituru õigusest tulenevad prospektiga seotud vastutuse alusel esitatavad nõuded ning esitajavõlakirjade emiteerimisega seotud kaitse- ja teavitamiskohustuse rikkumise alusel esitatavad nõuded on lepinguvälise kahju hüvitamise nõuded määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 3 tähenduses?

Kas juhul, kui kolmanda küsimuse punkti a esimesele lõigule vastatakse jaatavalt, kehtib eeltoodu ka siis, kui nõuded emitendi vastu esitab isik, kes ei ole ise võlakirja omanik ja kellel on üksnes võlaõiguslikust kokkuleppest tulenev üleandmisnõue võlakirja omaniku vastu, kes hoiab tema jaoks väärtpabereid käsundi alusel?

- b) Kas määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 3 sõnastust „selle paiga [...], kus kahjustav sündmus on toimunud või võib toimuda” tuleb tõlgendada nii, et kui võlakirja ostmise toimub tahtlikult esitatud ebaõige teabe põhjal, siis

i) tuleb kahjustava sündmuse toimumiskohaks pidada kannatanu elukohta kui tema vara peamist asukohta?

ii) Kas juhul, kui kolmanda küsimuse punkti b alapunktile i vastatakse jaatavalt, kehtib eeltoodu ka siis, kui väärtpaberi ostmise korraldust ja selle eest tasumise korraldust on võimalik tühistada kuni tehingu toimumiseni, kusjuures tehing toimus veidi aega pärast raha debiteerimist kannatanu arveldusarvelt teises liikmesriigis?

4. Kohtualluvuse kontrollimise ja kahest aspektist oluliste asjaolude kontrollimise kohta: kas kohus peab määruse nr 44/2001 artiklite 25 ja 26 alusel kohtualluvuse kontrollimisel läbi viima ammendava tõendite kogumise menetluse seoses vaidlustatud asjaoludega, mis on olulised nii kohtualluvuse määramisel kui ka esitatud nõuete sisulisel lahendamisel (edaspidi „kahest aspektist olulised asjaolud”), või peab kohus kohtualluvuse määramisel eeldama hageja väidete õigsust?”

IV. Õiguslik analüüs

24. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et tal ei ole õnnestunud tuvastada poolte vahel „otsest” lepingulist suhet. Euroopa Liidu Kohtu tõlgendust teadmata ei ole tal võimalik kindlaks teha, millisesse määruses nr 44/2001 sätestatud kategooriasse (kas lepingust tulenevate nõuete või lepinguvälisest võlasuhtest tulenevate nõuete omasse) liigitada H. Kolassa esitatud nõuded.

A. Esimene küsimus

25. Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult sisuliselt teada, kas põhikohtuasja taolises asjas on määruse nr 44/2001 artikli 15 lõikes 1 sätestatud tingimused täidetud, mis tähendaks, et H. Kolassa võib määruse nr 44/2001 artikli 16 lõike 1 alusel Barclays Banki Austrias kohtusse kaevata.

26. Selle määruse artikli 15 lõike 1 alusel kohtualluvuse määramiseks peavad olema täidetud kolm tingimust. Esiteks peab tegemist olema tarbijaga, st isikuga, kes ei tegele kutse- ega majandustegevusega;⁵ teiseks peab nõue olema seotud tarbija ja kutse- või äritegevusega tegeleva isiku vahel sõlmitud tarbijalepinguga; viimaks ja kolmandaks peab see leping kuuluma ühte viidatud artikli 15 lõike 1 punktides a–c nimetatud kategooriatest.

5 — Vt muu hulgas kohtuotsus Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).

27. Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei täpsusta, milline määruse nr 44/2001 artikli 15 lõikes 1 nimetatud kolmest variandist (punkt a, b või c) võiks olla kohaldatav. Minu arvates saab kõne alla tulla ainult punktis c nimetatud võimalus, mille kohaselt peab kutse- või äritegevusega tegelev isik tegutsema liikmesriigis, kus on tarbija alaline elukoht, või peab tema tegevus olema mis tahes vahenditega suunatud nimetatud liikmesriiki või mitme liikmesriigi hulgas ka nimetatud liikmesriiki, ning leping peab kuuluma sellise tegevuse raamesse. Määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punktist a (kaupade järelmaksuga müügi leping) ja punktist b (osamaksudena tasutava laenu või kaupade müügi rahastamiseks antava muud liiki krediidi leping) tulenevate kohtualluvusreeglite kohaldamine tuleb kõrvale jätta lihtsal põhjusel, et sertifikaadid ei ole viidatud artikli 15 lõike 1 punkti a või b tähenduses kaubad.

28. Esimene ja kolmas tingimus tunduvad kõnealusel juhul olevat täidetud. H. Kolassa tegutses tarbijana, kuna kõnealune tehing ei kuulu tema äri- ega kutsetegevuse hulka. Lisaks avaldati kõnealuse sertifikaadi kohta prospekt Austrias, samuti oli Barclays Banki tegevus tol ajal määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punkti c tähenduses sellesse liikmesriiki suunatud.

29. Kas sellegipoolest on tegemist „lepinguga, mille [...] tarbija on sõlminud”? See on esimese küsimuse keskne teema.

30. Madalmaade valitsuse arvates võib eelotsusetaotluse esitanud kohtu kirjeldatud asjaoludest järeldada, et H. Kolassa ja Barclays Bank on tõepoolest üksteise ees lepingulisi kohustusi võtnud. Täpsemalt on Madalmaade valitsuse argumendid üles ehitatud järgmiselt: nimelt on Barclays Bankil kohustus maksta H. Kolassale võlakirjalaen tagasi, lähtudes prospektis kirjeldatud arvutusmeetoditest. H. Kolassa on kohustatud maksma võlakirja hinna. Fondivalitseja H. Kolassale küll sertifikaati üle ei andnud ja viimane sai kõigest õiguse esitajaväärtpaberi üleandmisele, kuid sellegipoolest kujutab see sertifikaat endast õigust nõuda, et Barclays Bank maksaks tarbijale kindla summa. Seega on Barclays Bankil võlakirja ostja ees võlg, isegi kui sertifikaati hoitakse fondivalitseja üldtingimuste kohaselt selle fondivalitseja käes. See tähendab, et H. Kolassat pidi igal juhul käsitatama võlakirjaomanikuna selle termini majanduslikus tähenduses.

31. Omalt poolt lisab H. Kolassa, et kuna määruse nr 44/2001 artikli 15 eesmärk on tarbijat kaitsta, tuleb seda artiklit tõlgendada laialt.

32. See mõttekäik mind ei veena.

33. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb määruses nr 44/2001, eriti selle artikli 15 lõikes 1 kasutatavaid mõisteid tõlgendada autonoomselt, tuginedes peamiselt selle määruse ülesehitusele ja eesmärkidele, et tagada määruse ühetaoline kohaldamine kõigis liikmesriikides.⁶ Mõiste „leping, mille [...] tarbija on sõlminud” on liikmesriikide õiguses kasutatavast liigitusest sõltumatu.

34. Euroopa Kohtu praktika kohaselt nõuab määruse nr 44/2001 artikkel 15 nii lõike 1 sissejuhatava osa kui ka nimetatud artikli sama lõike punkti c sõnastusest lähtudes, et tarbija oleks „sõlminud lepingu” isikuga, kes tegeleb äri- või kutsetegevusega.⁷ Seda tõdemust kinnitab ka määruse II peatüki 4. jao – kuhu artikkel 15 kuulub – pealkiri, nimelt „kohtualluvus tarbija [sõlmitud] lepingute puhul („compétence en matière de contrats conclus [8] par les consommateurs)”⁹.

35. Ma olen seisukohal, et määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 tähenduses lepingut *sõlmitud* ei ole ja seega ei saa seda artiklit niisugusel juhul nagu praeguses kohtuasjas kohaldada.

6 — Vt selle kohta kohtuotsused Engler (C-27/02, EU:C:2005:33, punkt 33); Pammer ja Hotel Alpenhof (C-585/08 ja C-144/09, EU:C:2010:740, punkt 55); Mühlleitner (C-190/11, EU:C:2012:542, punkt 28) ja Česká spořitelna (EU:C:2013:165, punkt 25).

7 — Kohtuotsus Ilsinger (C-180/06, EU:C:2009:303, punkt 53).

8 — Kohtujuristi kursiiv.

9 — Kohtuotsus Ilsinger (EU:C:2009:303, punkt 53).

36. On küll tõsi, et H. Kolassa kavatses Austria tarbijana osaleda Barclays Banki kui Inglise emitentettevõtja elluviidavas investeerimistehingus, mille kohta avaldati Austrias eraldi prospekt. Ta väidab, et pank, kellega ta lepingu sõlmis, nimelt direktanlage.at AG, ei võtnud mingit majandusrisi.

37. Sellisest tõdemusest ei saa ometi järeldada, et H. Kolassa ja Barclays Banki vahel oli sõlmitud leping.

38. Ainus leping, mille H. Kolassa on sõlminud, on see, mille ta sõlmis direktanlage.at AG-ga. Ma tean, et liikmesriigi kohaldatava õiguse alusel on Barclays Bankil H. Kolassa ees teatavaid kohustusi.¹⁰ Need kohustused ei tulene siiski sellest, et H. Kolassa ja direktanlage.at AG vahel oleks sõlmitud leping.

39. Samuti ei näe ma põhjust, miks peaks määruse nr 44/2001 artiklile 15 andma laiemat või „majandusliku” ning sätte sõnastusega vastuollu mineva tõlgenduse põhjendusega, et tarbijat kui nõrgemat osalist on vaja kaitsta.

40. Määruse nr 44/2001 artikli 15 lõige 1 on erand nii selle määruse artikli 2 lõikest 1, kus on sätestatud kohtualluvuse kindlaksmääramise üldreegel, mille kohaselt tuleb hagi esitada kostja elukohaliikmesriigi kohtusse, kui ka sama määruse artikli 5 lõikes 1 ette nähtud reeglist, mis puudutab valikulist kohtualluvust lepingute puhul ja mille kohaselt kuulub vaidluse lahendamine selle riigi kohtute alluvusse, kus hagi esemeks olev lepinguline kohustus täideti või pidi täidetama.¹¹

41. Sellega seoses ei ole kahtlust, et ehkki määruse nr 44/2001 artikli 15 lõike 1 punkti c eesmärk on kaitsta tarbijaid, ei tähenda see, et nimetatud kaitse oleks absoluutne.¹² See säte on selgelt sõnastatud ja seab tarbija ning äri- või kutsetegevusega tegeleva isiku huvid tasakaalu. Kuna see säte on erand üldreeglist, tuleb seda tõlgendada kitsalt.¹³

42. Määruse nr 44/2001 peamine eesmärk on tagada siseturul kohtualluvuse kindlaksmääramise valdkonnas õiguskindlus. Nii on selle määruse põhjenduses 11 väljendatud, et kohtualluvuse eeskirjad peavad olema hästi etteaimatavad.

43. Kui nõustuda, et sellised juhud, nagu käsitletakse praeguses kohtuasjas, kuuluvad tarbija elukohariigi kohtualluvusse, mindaks sellise etteaimatavusega vastuollu.

44. Ma soovitan, et Euroopa Kohus ei ohverdaks määruse nr 44/2001 artikli 15 selget sõnastust ega selle mõtet määruse ülesehituses selle nimel, et võtta tarbija kaitsmiseks kasutusele „majanduslik” lähenemisviis. Sellega tegelemine kuulub liidu seadusandja pädevusse, kui too peaks leidma, et on vaja tegutseda.¹⁴

45. Seetõttu teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata esimesele küsimusele, et määruse nr 44/2001 artikli 15 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see nõuab vaidluse poolte vahel sõlmitud lepingut. Kui tarbija on omandanud sertifikaadi, mille alus on ettevõtte võlakiri, mis on vormistatud esitajavõlakirjana, kuid ta pole seda omandanud mitte sertifikaadi emitendilt, vaid kolmandalt isikult, kes on selle ise emitendilt omandanud, ei ole tarbija ja sertifikaadi emitendi vahel lepingut sõlmitud.

10 — Barclays Banki esindaja kinnitas kohtuistungil, et kõnealune sertifikaat kuulub Saksa tsiviilõiguse kohaldamisalasse. Tegemist on Saksa tsiviilseadustiku §-s 793 jj sätestatud eeskirjade kohaselt esitajaväärtpaberiga. Sellest väärtpaberist tuleneb H. Kolassale teatavaid õigusi, näiteks õigus tagasimaksmisele, kui lunastustähtaeg on saabunud. Need õigused on seaduses sätestatud ja ei tulene lepingulisest suhtest.

11 — Kohtuotsus Pammer ja Hotel Alpenhof (EU:C:2010:740, punkt 53) ja kohtuotsus Mühleitner (EU:C:2012:542, punkt 26).

12 — Kohtuotsus Pammer ja Hotel Alpenhof (EU:C:2010:740, punkt 70) ja kohtuotsus Mühleitner (EU:C:2012:542, punkt 33).

13 — Vt kohtuotsus Mühleitner (EU:C:2012:542, punkt 27).

14 — Investori (tarbija) kaitse tugeendamise püüdluste kohta vt von Hein, J., „Verstärkung des Kapitalanlegerschutzes: Das Europäische Zivilprozessrecht auf dem Prüfstand”, *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht* (2011), lk 369–373 ja eriti lk 372.

B. Teine küsimus

46. Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt lahendust samadele probleemidele, mida käsitleti eespool, kuid seekord viidates määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti a sätestatud reeglile, mille kohaselt võib isiku „lepingutega seotud asjades” kutsuda selle koha kohtusse, kus kohustus täideti või pidi täidetama.

47. Oma küsimuses tundub eelotsusetaotluse esitanud kohus lähtuvat mõttest, et kahju kannatanud isik *astus* kaudselt emitendi ja võlakirja esialgse märkija vahelisse lepingulisse võlasuhtesse. Kui eelotsusetaotluse esitanud kohus peaks tuvastama, et H. Kolassa astus võlakirja esialgse märkija asemel võlasuhtesse, kuna ta *omandas kõik* direktanlage.at AG õigused ja kohustused ja on seetõttu muutunud Barclays Bankiga sõlmitud lepingu pooleks, siis oleks minu arvates tegemist määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti a tähenduses „lepinguga seotud asjaga”. Alljärgnevas arutluskäigus eeldatakse, et nii see ei ole, arvestades, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ise nendib oma eelotsusetaotluse aluseks olevates kaalutlustes, et H. Kolassa ja Barclays Banki vahel ei ole Austria tsiviilõiguse üldreeglite kohaselt lepingulist suhet.

48. Nii Euroopa Kohus kui ka õigusteooria¹⁵ tõlgendavad lepingu mõistet erinevalt, olenevalt sellest, kas see esineb määruse nr 44/2001 artiklis 15 või artikli 5 punktis 1.

49. Mis puutub viidatud artikli 5 punkti 1, siis tõlgendab Euroopa Kohus mõistet „lepingutega seotud asjad” autonoomselt ja laialt.¹⁶ Muu hulgas ei nõua see artikkel Euroopa Kohtu arvates lepingu *sõlmimist*¹⁷. Lepingulise kohustuse kindlakstegemine on siiski selle sätte kohaldamiseks vajalik, kuna kohtualluvus määratakse selle sätte kohaselt paiga järgi, kus asjaomane kohustus täideti või tuleb täita.

50. Alates kohtuotsusest Handte¹⁸ ei saa väljakujunenud kohtupraktika kohaselt mõista termineid „lepingutega seotud asjad” määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 tähenduses¹⁹ nii, et sellega peetakse silmas olukorda, kus pool ei ole võtnud vabatahtlikult teise poole ees mingit kohustust. Selles kohtuasjas oli tegemist järjestikuste rahvusvaheliste kaubalepingutega, kus poolte lepingulised kohustused olid lepingute lõikes erinevad, nii et õigused, mida allomandaja sai kasutada otsese müüja vastu, ei pruukinud olla tingimata samad kui need kohustused, mille tootja võttis endale lepingulistes suhetes esmaostjaga.²⁰

51. Praegu käsitletaval juhul on pooltevahelisi tehinguid raskem liigitada. Ometi on meil just nagu kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus Handte (EU:C:1992:268), tegemist järjestikuste lepingutega ning seda olukorda ei saa käsitada nii, nagu oleks H. Kolassa ja Barclays Banki vahelistes suhetes üks pool võtnud „vabatahtlikult teise poole ees” mingi kohustuse.

52. Sellest kohtupraktikast tulenevalt ei ole H. Kolassa ja Barclays Banki vahel määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti a tähenduses lepingulist suhet.

53. Pean vajalikuks korrata, et nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutas, on liikmesriigi kohaldatava õiguse alusel Barclays Bankil H. Kolassa ees teatavaid kohustusi. Need kohustused ei ole siiski eelviidatud sätte tähenduses lepingulised.

15 — Vt näiteks Kropholler, J. ja von Hein, J., *Europäisches Zivilprozessrecht*, 9. väljaanne, Verlag Recht und Wirtschaft, Frankfurt am Main 2011, artikkel 5, EuGVO punkt 6; Geimer, R., *Europäisches Zivilverfahrensrecht*, 3. väljaanne, Verlag C.H. Beck, München 2010, artikkel 5, EuGVVO punkt 24, ja Bach, I., „Was ist wo Vertrag und was wo nicht?“, *Internationales Handelsrecht* (2010), lk 17–25 ja eriti lk 23.

16 — Kohtuotsus Engler (EU:C:2005:33, punktid 33 ja 48). Selles kohtuotsuses viitab Euroopa Kohus kohtujurist Jacobsi ettepanekule, mille kohaselt näib selline tõlgendusviis kajastavat kavatsust, mis avaldub asjaomase sätte erinevate keeleversioonide sõnastuses, mis on märgatavalt laiem kui määruse nr 44/2001 artiklis 15. Vt kohtujuristi ettepanek, Jacobs, kohtuasi Engler (C-27/02, EU:C:2004:414, punkt 38).

17 — Kohtuotsused Tacconi (C-334/00, EU:C:2002:499, punkt 22) ja Česká spořitelna (EU:C:2013:165, punkt 46).

18 — C-26/91, EU:C:1992:268, punkt 15. Vt ka kohtuotsus OTPBank (C-519/12, EU:C:2013:674, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).

19 — Pean vajalikuks täpsustada, et kohtuotsuses Handte (EU:C:1992:268) tõlgendas Euroopa Kohus Brüsseli konventsiooni artikli 5 punkti 1.

20 — Kohtuotsus Handte (EU:C:1992:268, punkt 17).

54. Seetõttu teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata teisele küsimusele, et määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti a tuleb tõlgendada nii, et see nõuab lepingulist suhet selles tähenduses, et üks pool on võtnud teise poole ees vabatahtlikult mingi kohustuse. Olukorras, kus tarbija on omandanud sertifikaadi, mille alus on ettevõtte võlakiri, mis on vormistatud esitajavõlakirjana, kuid ta pole seda omandanud mitte sertifikaadi emitendilt, vaid kolmandalt isikult, kes on selle ise emitendilt omandanud, sellist suhet ei ole.

C. Kolmas küsimus

55. Kolmas küsimus puudutab määruse nr 44/2001 artikli 5 punktis 3 sätestatud valikulist kohtualluvust. Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib kindlaks teha, kas hagi, mis põhineb väidetel, et tehingu kohta teavet andev prospekt oli mittetäielik ja eksitav ja et puudus kontroll nende fondide halduse üle, millega sertifikaadid olid seotud, võib kujutada endast nimetatud määruse artikli 5 punkti 3 tähenduses lepinguvälise kahjuga seotud hagi.

56. Määruse nr 44/2001 artikli 5 punktis 3 sätestatud valikulise kohtualluvuse peamine põhjendus on Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt vaidluse ning kahjustava sündmuse toimumiskoha kohtu vaheline tihe seos, mis õigustab asja andmist selle kohtu alluvusse korra kohase õigusemõistmise ja menetluse otstarbeka korraldamise huvides.²¹ Nimelt on kahjustava sündmuse toimumispaiga kohtul muu hulgas tänu tihedale seosele vaidluse esemega ning kergemale tõendite kogumise võimalusele reeglina parimad tingimused kohtuasja lahendamiseks.²²

57. Esiteks küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas esitajavõlakirja emiteerimise kontekstis kujutavad seoses prospektiga emitendi võetud vastutuse alusel ning esitajavõlakirjade emiteerimisega seotud kaitse- ja teavitamiskohustuse rikkumise alusel esitatavad nõuded endast „lepinguvälise kahju hüvitamise nõudeid” määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 3 tähenduses.

58. Küsimuse selle punkti vastus on selgelt jaatav. Esiteks mahub selle – autonoomse – mõiste alla igasugune nõue, mis taotleb kostja vastutusele võtmist ega ole seotud lepingutega määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 tähenduses.²³ Selle määruse artikli 5 punkt 3 iseenesest teatavaid valdkondi ei välista. Seda kinnitab õigusteooria, rõhutades, et seda artiklit saab põhimõtteliselt kohaldada investorite kannatatud kahju suhtes,²⁴ eriti prospektiga seotud vastutuse suhtes²⁵.

59. Mis puutub koha kindlaksmääramisse, kus kahjustav sündmus toimus või võib toimuda, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas pidada kahjustava sündmuse toimumiskohaks kannatanu elukohta kui tema vara peamist asukohta, nimelt Austriat.

60. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb juhul, kui koht, kus lepinguvälist vastutust kaasa tuua võiv tegu toime pandi, ja koht, kus saabus selle teo tagajärg, ei ole samad, mõista väljendit „paik, kus kahjustav sündmus on toimunud” nii, et sellega peetakse ühel ajal silmas nii kohta, kus on tekkinud kahju²⁶, kui ka seda kahju tekitanud sündmuse²⁷ toimumise kohta.²⁸

21 — Vt kohtuotsus Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).

22 — *Ibidem*, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika.

23 — Vt kohtuotsused Kalfelis (189/87, EU:C:1988:459, punktid 17 ja 18) ning Engler (EU:C:2005:33, punkt 29).

24 — Kohtuotsus Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364).

25 — Vt muu hulgas Bachmann, G., „Die internationale Zuständigkeit für Klagen wegen fehlerhafter Kapitalmarktinformation”, *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts*, 27. kd (2007), lk 77–86 ja eriti lk 81; Kropholler, J., ja von Hein, J., *op. cit.*, punkt 74.

26 — Saksa õigusteoorias „Erfolgsort” ja Poola õigusteoorias „miejsce wystąpienia szkody”.

27 — Saksa õigusteoorias „Handlungsort” ja Poola õigusteoorias „miejsce powstania zdarzenia powodującego szkodę”.

28 — Vt kohtuotsused Bier (21/76, EU:C:1976:166, punkt 24); Zuid-Chemie (EU:C:2009:475, punkt 23) ja Kainz (C-45/13, EU:C:2014:7, punkt 23).

61. Lisaks otsustas Euroopa Kohus kohtuotsuses Kronhofer (EU:C:2004:364), et Brüsseli konventsiooni artikli 5 punkti 3 tuleb tõlgendada selliselt, et väljend „koht, kus kahjustav sündmus on toimunud” ei tähenda hageja elukohta, kus on tema „vara peamine asukoht”, *ainuüksi asjaolu tõttu*, et ta on seal kandnud varalist kahju vara osalise kaotamise tagajärjel teises konventsiooni osalisriigis.²⁹ Mis puutub sellesse artikli 5 punktis 3 ette nähtud kohtualluvuse erijuhtu, on Euroopa Kohus järginud kohtujurist Léger’ seisukohta, kes oma ettepanekus samas kohtuasjas märkis, et ei ole mingisugust alust anda kohtualluvust kohtutele, kes asuvad mingis muus osalisriigis kui see, kus pandi toime nii kahju tekitanud tegu kui ka saabus selle teo tagajärg, ehk teisisõnu, kus esinesid vastutust põhjustavad asjaolud.³⁰ Kirjeldatud kohtualluvuse andmiseks ei ole tõendite esitamise või menetluse korraldamise seisukohast mingisugust objektiivset vajadust.³¹

62. Seega tekib küsimus, millised on käesolevas kohtuasjas võimalikku vastutust põhjustavad asjaolud.

63. Isegi kui eelotsusetaotluses esitatud faktilised asjaolud ei anna piisavalt konkreetset teavet, et kõrvaldada igasugune kahtlus kahju tekkimise koha kindlaksmääramise suhtes, on siiski täiesti selge, et käesoleva kohtuasja asjaolud ei ole võrreldavad kohtuotsuse Kronhofer (EU:C:2004:364) aluseks olnud kohtuasja asjaoludega. Meenutagem, et viimati nimetatud kohtuasjas oli põhikohtuasja hageja Rudolf Kronhofer, kes elas Austrias, sõlminud telefoni teel mitme Saksamaal elava isikuga lepingu aktsiate müügioptsioonide kohta ja sellega seoses kandnud nõutava summa ühele Saksamaa investeerimisarvele.

64. Käesolevas kohtuasjas avaldas Barclays Bank aga Austrias prospekti. See viitab kahjustavale sündmusele, mis võib olla määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 3 kohaselt kohtualluvuse alus.

65. Ma leian, et kui prospekt avaldatakse ühes või mitmes liikmesriigis, võib igal juhul olla tegemist kahjustava sündmusega, mis võib määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 3 kohaselt olla kohtualluvuse alus.

66. Selles kontekstis eelistan ma, nagu soovitab ka komisjon oma seisukohtades, tugineda kohtuotsusele Shevill jt,³² kus Euroopa Kohus tõlgendas väljendit „kahjustava sündmuse toimumise koht” nii, et ajakirjanduses avaldatud ja mitmes osalisriigis levitatud artikliga toimunud laimamise korral võib kannatanu esitada väljaandja vastu kahju hüvitamise nõude iga osalisriigi kohtutesse, kus väljaannet levitati ja kus kannatanu mainet tema sõnul kahjustati, kusjuures neil kohtutel on pädevus määrata hüvitis vaid selle kahju eest, mis tekkis kohtu asukohariigis. Seda ideed kinnitab kohtuotsus eDate Advertising jt.³³

67. Seega teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata kolmandale küsimusele, et määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 3 tuleb tõlgendada nii, et selle alla mahub igasugune nõue, mis taotleb kostja vastutusele võtmist ega ole seotud lepingutega määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 tähenduses. See esimesena nimetatud säte hõlmab prospektiga seotud seaduslikku vastutust. Mõistet „koht, kus kahjustav sündmus toimus” tuleb määruse nr artikli 5 punkti 3 tähenduses tõlgendada nii, et see hõlmab sertifikaadi omaniku elukohta, kui rahalist kahju põhjustas prospekti avaldamine omaniku elukohaliikmesriigis.

29 — Kohtuotsus Kronhofer (EU:C:2004:364, punkt 21).

30 — Vt kohtujuristi ettepanek, Léger, kohtuasi Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:24, punkt 46).

31 — Kohtuotsus Kronhofer (EU:C:2004:364, punkt 18).

32 — C-68/93, EU:C:1995:61, punkt 33.

33 — C-509/09 ja C-161/10, EU:C:2011:685, punkt 52.

D. Neljas küsimus

68. Neljanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas ta peab kohtualluvuse kontrollimisel läbi viima ammendava tõendite kogumise menetluse või hoopis eeldama ainult põhikohtuasja hageja väidete õigsust.

69. Esmalt tuleb meenutada, et kohtualluvus on reguleeritud määruse nr 44/2001 autonoomsete reeglitega, samas kui kohtuasi tuleb sisuliselt lahendada vastavalt kohaldatavale liikmesriigi õigusele, mis määratakse kindlaks lepinguliste³⁴ või lepinguväliste³⁵ võlasuhete suhtes kohaldatavate kollisiooninormidega.

70. Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei selgita, miks ta viitab määruse nr 44/2001 artiklitele 25 ja 26. Minu arvates ei ole neil artiklitel esitatud küsimusega mingit pistmist. Sõnastuse põhjal otsustades puudutab viidatud artikkel 25 ainult määruse nr 44/2001 artiklis 22 käsitletud erandlikku kohtualluvust.

71. Kontrollimise ulatuse küsimus tekib kõigi määruses nr 44/2001 sätestatud kohtualluvuse reeglite puhul.

72. Mulle tundub, et olemasolev kohtupraktika annab meile juba hulgaliselt vihjeid, mis aitavad sellele küsimusele vastata ja millele on eelotsusetaotluses juba ka viidatud.

73. Määrus nr 44/2001 ei täpsusta kontrollimiskohustuse ulatust, mis langeb liikmesriigi kohtule, kui ta teeb kindlaks, kas kohtuasi kuulub tema alluvusse. Väljakujunenud kohtupraktikast selgub, et Brüsseli konventsiooni eesmärk ei olnud mitte ühtlustada osalisriikide menetlusnorme, vaid jaotada osalisriikide vahel kohtualluvus tsiviil- ja kaubandusajades ning lihtsustada kohtuotsuste täitmist.³⁶ Samuti selgub väljakujunenud kohtupraktikast, et menetlusnormide osas tuleb lähtuda neist liikmesriikide normidest, mida kohaldavad need kohtud, kelle poole on pöördutud, tingimusel, et menetlusnormide kohaldamine ei kahjustaks Brüsseli konventsiooni kasulikku toimet.³⁷

74. Nii on Euroopa Kohus asunud seisukohale, et hageja saab Brüsseli konventsiooni artikli 5 lõike 1 alusel tugineda lepingu täitmiskohaga seotud kohtualluvusele ka siis, kui pooled vaidlevad selle lepingu sõlmimise üle, millest tuleneb hagi aluseks olev nõue.³⁸ Samuti on ta täpsustanud, et õiguskindluse ideega on kooskõlas, kui liikmesriigi kohus, kelle poole on pöördutud, saab nimetatud konventsiooni reeglite alusel hõlpsasti otsustada, kas asi kuulub tema alluvusse, ilma et ta peaks kohtuasja sisuliselt käsitlema.³⁹

34 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrus (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma I”) (ELT L 177, lk 6).

35 — Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määrus (EÜ) nr 864/2007 lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma II”) (EÜT L 199, lk 40).

36 — Vt selle kohta kohtuotsused Shevill jt ((EU:C:1995:61, punkt 35); Italian Leather (C-80/00, EU:C:2002:342, punkt 43) ning DFDS Torline (C-18/02, EU:C:2004:74, punkt 23).

37 — Kohtuotsused Hagen (C-365/88, EU:C:1990:203, punktid 19 ja 20) ning Shevill jt (EU:C:1995:61, punkt 36).

38 — Kohtuotsus Effer (38/81, EU:C:1982:79, punkt 8).

39 — Kohtuotsus Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337, punkt 27).

75. Hiljuti on Euroopa Kohus leidnud, et rahvusvahelise kohtualluvuse kontrolli staadiumis ei hinda asja menetlev kohus lepinguvälise võlasuhte puudumise tuvastamise nõude vastuvõetavust ega põhjendatust siseriikliku õiguse sätete alusel, vaid teeb üksnes kindlaks seosed kohtu asukohariigiga, mis õigustab asja allumist sellele kohtule määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 3 alusel.⁴⁰ Samuti leidis ta, et määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 3 kohaldamisega seoses võib kohus, kelle poole on pöördutud, lugeda hageja väited lepinguvälise vastutuse tingimuste täitmise kohta tõendatuks ainult selleks, et kontrollida asja kuuluvust enda alluvusse selle sätte alusel.⁴¹

76. Sellegipoolest ei või kohus, kellel on palutud vaidlus lahendada, asja määramisel enda kohtualluvusse lähtuda üksnes hageja esitatud tõenditest, nagu nähtavasti väidab eelotsusetaotluse esitanud kohus. Määruse nr 44/2001 kasuliku toime tagamiseks peab ta lähtuma kõigist tõenditest, mis tema käsutuses on.

77. Selles kontekstis leian, et määruse nr 44/2001 artikkel 24 jääks oma normatiivsest jõust ilma, kui kostjal ei oleks võimalik esitada oma argumente selle kohta, kas asi kuulub selle kohtu alluvusse, kelle poole pöörduti. See säte näeb tegelikult sõnaselgelt ette kostja võimaluse esitada kohtualluvuse kohta oma argumente.

78. Sellegipoolest ei tohi kohus, kellele asi on esitatud, tõendite kogumisega kohtualluvuse määramist viivitada. Ta peab asja kuulumist oma alluvusse hindama *prima facie*.

79. Seega tundub mulle, et sellised liikmesriigi menetlusnormid, nagu kirjeldas eelotsusetaotluse esitanud kohus ja mis näevad ette, et kohus, kellele asi on esitatud, peab kõigest veenduma hageja väidete nähtavas põhjendatuses, ilma et kostja tõendeid – kui too neid esitab – arvesse võetaks, on määruse nr 44/2001 kasuliku mõjuga vastuolus.

80. Seega teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata neljandale küsimusele nii, et tehes määruse nr 44/2001 kohaselt kindlaks, kas asi kuulub tema alluvusse, peab kohus, kelle poole on pöördutud, tõendeid *prima facie* kontrollides hindama kõiki tema käsutuses olevaid tõendeid, sealhulgas kostja esitatud tõendeid, kui too peaks neid esitama.

V. Ettepanek

81. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Handelsgericht Wieneri eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 15 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see nõuab vaidluse poolte vahel sõlmitud lepingut. Kui tarbija on omandanud sertifikaadi, mille alus on ettevõtte võlakiri, mis on vormistatud esitajavõlakirjana, kuid ta pole seda omandanud mitte sertifikaadi emitendilt, vaid kolmandalt isikult, kes on selle ise emitendilt omandanud, ei ole tarbija ja sertifikaadi emitendi vahel lepingut sõlmitud.
2. Määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti a tuleb tõlgendada nii, et see nõuab vaidluse poolte vahel lepingulist suhet selles tähenduses, et üks pool on võtnud teise poole ees vabatahtlikult mingi kohustuse. Olukorras, kus tarbija on omandanud sertifikaadi, mille alus on ettevõtte võlakiri, mis on vormistatud esitajavõlakirjana, kuid ta pole seda omandanud mitte sertifikaadi emitendilt, vaid kolmandalt isikult, kes on selle ise emitendilt omandanud, sellist suhet ei ole.

40 — Kohtuotsus Folien Fischer ja Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, punkt 50).

41 — Kohtuotsus Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, punkt 20).

3. Määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 3 tuleb tõlgendada nii, et selle alla mahub igasugune nõue, mis taotleb kostja vastutusele võtmist ega ole seotud lepingulise kohustusega määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 tähenduses. See esimesena nimetatud säte hõlmab prospektiga seotud seaduslikku vastutust. Mõistet „koht, kus kahjustav sündmus toimus” tuleb määruse nr artikli 5 punkti 3 tähenduses tõlgendada nii, et see hõlmab sertifikaadi omaniku elukohta, kui rahalist kahju põhjustas prospekti avaldamine omaniku elukohaliikmesriigis.
4. Tehes määruse nr 44/2001 kohaselt kindlaks, kas asi kuulub tema alluvusse, peab kohus, kellele asi on esitatud, tõendeid *prima facie* kontrollides hindama kõiki tema käsutuses olevaid tõendeid, sealhulgas kostja esitatud tõendeid, kui too on neid esitanud.